

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПАРАОЛІМПІЙСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ

Римар Ольга

Львівський державний інститут фізичної культури

За останні роки у зв'язку з екологічними катаклізмами, збільшенням кількості людей із вродженими вадами та числа травм, зростання технологічного забезпечення суспільства зростає кількість інвалідів. Сьогодні в Україні налічується близько трьох мільйонів неповносправних осіб. Згідно з державною статистичною звітністю інвалідність має стійку тенденцію до зростання [1].

Вже зараз варто порушувати питання про соціальну допомогу інвалідам. Фізична культура та спорт у змозі створити сприятливі умови, необхідні для успішної життєдіяльності інвалідів у суспільстві та їх активної участі в громадсько-корисній праці. Активна участь у фізкультурно-оздоровчих та спортивно-масових заходах сприяє відновленню психічної рівноваги інвалідів і дає їм змогу повернутись до повноцінного життя, незважаючи на фізичні вади.

У ХХІ сторіччя Україна вступає із позитивними гуманітарними здобутками в галузі соціального захисту малозабезпечених категорій громадян і доволі динамічно нарощує ознаки цивілізованої європейської держави.

Політика, яка здійснюється нашою державою в сфері соціального захисту інвалідів є свідченням її зрілості, чинником, що демонструє ступінь гуманізму суспільства і віддавна характеризує високорозвинені країни.

Гострота соціальної ситуації привернула увагу до інвалідів у всіх сферах діяльності держави. Це знайшло своє відображення у прийнятті низки правових актів і постанов. Найважливіші з них: Закон “Про основи соціальної захищеності інвалідів” (1991 р.); Довгострокова програма розв’язання проблем інвалідності (1992 р.); Програма імунопрофілактики населення до 2000 року; Національна програма “Діти України” (1996 р.); Цільова комплексна програма “Соціально-психологічна допомога і реабілітація осіб з вадами фізичного і психічного розвитку” (1996 р.); Концепція спеціальної освіти осіб з фізичними та психічними вадами в Україні на найближчі роки та на перспективу (1996 р.); Комплексна програма “Фізичне виховання – здоров’я нації” (1998 р.); Концепція державного стандарту освіти дітей з особливими потребами

(1999 р.); Концепція ранньої соціальної реабілітації дітей-інвалідів (2000 р.) тощо.

Відповідно до Закону “Про основи соціальної захищеності інвалідів” прийнято державну програму, завдяки якій у 1992 році в Україні створено мережу державних центрів реабілітації і спорту інвалідів.

У 1993 році відбувається активізація розвитку масового спорту неповносправних, коли рішенням Уряду України було започатковано діяльність унікальної державної системи фізичної культури і спорту інвалідів “Інваспорт” та його 27 регіональних відділень, які разом забезпечували впровадження в життя державної політики з питань фізичної культури і спорту інвалідів в Україні.

Тому метою нашого дослідження є вивчення та аналіз сучасних аспектів організації параолімпійського руху в Україні.

Сьогодні керівництво фізкультурно-реабілітаційною та спортивною роботою інвалідів в Україні здійснює Український центр фізичної культури і спорту інвалідів “Інваспорт”. У його структурі діють обласні, Київський та Севастопольський міські центри, 61 регіональних відділень, 26 дитячо-юнацьких спортивних шкіл для дітей-інвалідів, 112 фізкультурно-оздоровчих клубів.

Фізкультурно-реабілітаційна і спортивна робота проводиться з неповносправними 4 нозологій, серед яких 5,4 тис. осіб з вадами слуху і мови; 4,9 тис. осіб з пошкодженнями опорно-рухового апарату; 3,8 тис. сліпих і слабкозорих; 2,5 тис. осіб з вадами розумового і фізичного розвитку.

Створення дитячо-юнацьких спортивних шкіл інвалідів (ДЮО-ШІ) дозволило залучити до активних занять фізичною культурою і спортом 6,9 тис. дітей і підлітків [2].

За формування збірних команд спортсменів-інвалідів України, їх підготовку і участь у Параолімпійських іграх, Всесвітніх іграх глухих, Спеціальних Олімпіадах, чемпіонатах світу та Європи відповідає Національний комітет спорту інвалідів України (сьогодні Національний параолімпійський комітет), в якому визначено відповідальну особу за розвиток параолімпійського руху в Україні [3].

Згідно Указу Президента України “Про розвиток та підтримку параолімпійського руху в Україні” (2001 р.) здійснюється передача в управління Національному комітету спорту інвалідів України Українського центру з фізичної культури і спорту інвалідів “Інваспорт”, визначивши, що Центр підпорядковується Національному комітету спорту інвалідів України та Державному комітету України з питань фізичної культури і спорту.

Таким чином, Національний комітет спорту інвалідів України – носій параолімпійського руху в Україні та вищий орган, який координує діяльність громадського спортивного руху інвалідів, – об'єднує чотири національні федерації спорту інвалідів. Серед них: а) федерація спорту глухих; б) федерація спорту інвалідів з вадами зору; в) федерація спорту інвалідів з вадами опорно-рухового апарату; г) федерація спорту інвалідів з фізичними та розумовими вадами.

Поєднання діяльності Національного комітету спорту інвалідів і державної системи “Інваспорт” є могутнім фактором формування системи розвитку фізичної культури і спорту інвалідів у нашій державі.

Однак, на думку фахівців, у розвитку параолімпійського руху залишаються нерозв'язані проблеми. Як зазначалось, близько трьох мільйонів чоловік в Україні належать до числа осіб з фізичними та розумовими вадами. Водночас усіма формами фізкультурно-реабілітаційної та спортивної роботи охоплено лише 27 тис. інвалідів, що становить менше 1% від загальної кількості неповносправних.

На нашу думку, як і на думку спеціалістів та керівників в даній галузі (Сушкевич В.М., 2001, Огорелкова Л., 2000, Дерепя М., 2000) серед основних причин недостатнього розвитку фізкультурно-реабілітаційної та спортивної роботи серед інвалідів України варто назвати такі:

- 1) відсутність соціально-економічних умов для вирішення даної проблеми;
- 2) нерозуміння багатьма державними, політичними і громадськими діячами України важливості вирішення даної проблеми;
- 3) повна відсутність елементарних умов для залучення інвалідів до занять фізичної культури і спортом: відсутність спеціалізованих спортивних споруд, обладнання, інвентарю і т.п.;
- 4) відсутність достатньої кількості професійних кадрів для підготовки спортсменів-інвалідів, суддів;
- 5) низька мотивація самих інвалідів до занять фізичною культурою і спортом;
- 6) надлишкове захоплення досягненням високих спортивних результатів, тобто “спортизація” роботи на шкоду її фізкультурно-оздоровчої спрямованості;
- 7) недостатній розвиток теоретико-методичних засад підготовки спортсменів-інвалідів;
- 8) недостатнє висвітлення питань параолімпійського руху у засобах масової інформації;
- 9) недостатня психологічна готовність усього загалу суспільства.

Вважаємо важливим те, що українські спортсмени в складі національної збірної України вдруге брали участь в XI літніх іграх Параолімпіади у Сіднею (Австралія). Параолімпійська делегація України складалась з 67 спортсменів та 34 офіційних осіб. Спортсмени-параолімпійці України виступали у змаганнях з 8-ми видів спорту: легка атлетика, плавання, стрільба з лука, пауерліфтинг, теніс настільний, футбол, дзюдо і фехтування, тобто найбільш престижних видах спортивної програми Параолімпійських ігор. Українські спортсмени гідно представили державу на Параолімпіаді, виборовши 37 медалей: 3 золотих, 20 срібних і 14 бронзових нагороди. Командні досягнення паролімпійців принесли нашій державі 13-у позицію у світі [4].

Світовою спільнотою належним чином було помічено досягнення параолімпійців України, які незважаючи на соціально-економічні труднощі, завоювали 37 медалей – на 23 більше, ніж в Атланті [5]. Екс-президент МОК Хуан Антоніо Самаранч відзначив феноменальний прогрес саме української параолімпійської дружини. Саме Україна, на думку світової громадськості, нині є одним із лідерів щодо темпів розвитку параолімпійського руху [6].

Параолімпійці України здобули визнання і на Зимових Параолімпійських іграх 1998 в Нагано (Японія). Зимовий параолімпійський дебют підтвердив, що спорт інвалідів у нашій країні має всебічний розвиток [7].

Отже, проблема вдосконалення організації сфери параолімпійського руху в Україні не втрачає своєї актуальності. Активізація роботи з інвалідами в сфері фізичної культури і спорту, безсумнівно, сприятиме гуманізації самого суспільства, зміни його відношення до цієї групи громадян, і, відповідно, має велике соціальне значення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бандура С. Сучасні проблеми спорту інвалідів // Спортивна наука на рубежі століть: Матеріали 2-ої Міжнародної наукової конференції студентів. – К., 2000, - С.188-189.
2. Державні документи Українського центру «Інваспорт». - К.: б.в., 2000.- 62 с.
3. Державні документи Держкомспорту України. - К.: б.в., 2000. - 35 с.
4. Варв'янський С. Соціально-гуманітарні й організаційні аспекти розвитку інвалідного спорту в Україні // Педагогіка, психологія та

Теорія і практика фізичного виховання №1 2002 р.

медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Зб. Наук. Пр. під ред. Єрмакова С,С, - Харків: ХДАДМ (ХХП), 2002. - №1. - С. 31-35.

5. Сушкевич В. Це був триумф людських спроможностей // Олімпійська арена. - 2001. - спецвипуск. - С. 38-39.

6. Прятілетов К. Звідки пішли параолімпійці. // Спортивна газета. - 2000. - 7 листопада. - С. 6.

7. Параолімпіада-2000: Новий крок молодій незалежній держави. - К.: Національний комітет спорту інвалідів України, 2001. - С.3.

SUMMARY

In clause the modern state of invalid's sports in Ukraine is shown, is learnt and is analysed to the sports rehabilitational and sports robot with the invalids, and also participation of the sportsmen of Ukraine on Paraolympic games.

АННОТАЦИЯ

В работе рассматриваются направления параолимпийского спорта, поднимающего проблемы реабилитации инвалидов.

Стаття надійшла до редакції 30.01.2002